

Als je een uitstapje wilde maken in de ... 18de eeuw

Stel je voor dat je twee- of driehonderd jaar geleden leefde, en je wilde op bezoek bij een tante in een naburige stad. Hoe ging je daar dan naartoe? Tot nog niet zo lang geleden reisden de meeste mensen te voet of op de rug van een paard of een ezel. Het was niet vreemd om van Antwerpen naar Mechelen te wandelen, of van Den Haag naar Amsterdam.

Als je rijk was beschikte je waarschijnlijk over een paardenkoets. Er was geen verwarming in de koets en je werd flink door elkaar geschud als je over oude straatstenen of landweggetjes reed, maar je zat tenminste droog. Na enkele uren draven moesten de paarden rusten, of ze werden bij een herberg vervangen. Een tocht van een paar honderd kilometer per koets duurde al gauw enkele dagen. Hoelang deed een gewone man er dan wel niet over, te voet?

Reizen nam dus veel tijd in beslag, was oncomfortabel en bovendien gevaarlijk. Je kon ook alleen overdag reizen want na zonsondergang zag je geen hand voor ogen. Er waren ook maar weinig wegwijzers, dus een kompas was echt wel handig om af en toe te controleren of je de goede kant op liep.

Die verplaatsingen gebeurden op basis van menskracht of paardenkracht. Met een goed gevulde maag kon je ver stappen. De enige energie die nodig was, haalden mens en dier uit voedsel.*

*Lees ook *Energie in mijn lichaam* in deze zelfde reeks.

Een kleine wereld

Tot de 19de eeuw werd er dus niet veel gereisd. De meeste mensen kwamen hun dorp of stad nauwelijks uit. Handelsreizigers trokken rond om hun waren te verkopen (en om nieuwtjes te vertellen over wat er elders gebeurde). Daarnaast waren er legers onderweg, om het op te nemen tegen indringers of om gebied te veroveren. Ook voor deze troepenverplaatsingen was voedsel de enige energiebron. Soldatenkost in dit geval: niet zo lekker en altijd hetzelfde ...

De mensen in de steden hadden wel hun vermaak: er waren sportevenementen, feesten en toernooien om de dagelijkse sleur te doorbreken. Vuur speelde daarbij een belangrijke rol als bron van energie: er werd gestookt voor de warmte, om te koken en te bakken en om wat licht te hebben. De meeste evenementen vonden overdag plaats, zonder sterke lampen of geluidsinstallaties. Een feest zonder geluidsinstallatie? Natuurlijk was er wel muziek, maar die kwam uit instrumenten die live bespeeld werden. Een paar trommels en een fluit voor het dorpsfeest, een symfonieorkest voor een hoffeest in de tijd van Mozart of Beethoven. **Om een viool, een piano of een trombone te laten klinken heb je geen elektriciteit nodig, alleen een mens die strijkt, toekelt of blaast.** Is het misschien daarom dat deze muziek 'klassiek' wordt genoemd en mensen ernaar blijven luisteren?

Ook voor het wonen werd amper energie verbruikt. Er werd alleen hout en (later) steenkool verbrand om de ruimte te verwarmen en om te koken. Kaarsen dienden als lichtbron. Een put of een beekje voorzag in water.

